

Отрасль машиностроения и производства комплектующих насчитывает 26 проектов на \$2,6 млрд., в нефтегазохимии — 26 проектов на \$21,8 млрд, ВИЭ — 22 проекта на \$1,3 млрд. Все реализуются с участием иностранных инвесторов.

В рамках реализации Стратегии развития KAZAKH INVEST на 2018-2027 годы систематизирована работа по привлечению инвестиций в страну. Компанией осуществлен поиск и отбор новых «нишевых» проектов для предложения потенциальным инвесторам.

В результате этой работы было собрано порядка 200 инвестиционных проектов от местного бизнеса. KAZAKH INVEST совместно с Deloitte подготовил бизнес-планы, тизеры и финансовые модели по 60 «нишевым» проектам в таких отраслях как: металлургия, газохимия, пищевая промышленность, туризм и другие.

Немаловажную роль в продвижении инвестиционного потенциала и конкретных проектов играет и проведение инвестиционных мероприятий, которые собирают руководство крупных компаний. Это эффективная площадка для налаживания деловых связей и информирования об инвестиционных возможностях, в то же время проводится скрупулезная работа с инвесторами на полях таких мероприятий, заблаговременно изучаются целевые инвесторы, факторы, влияющие на принятие решений, подбираются возможные партнеры с казахстанской стороны [1].

### Список литературы

1. <https://primeminister.kz/ru/news/reviews/investicii-kak-klyuchevoy-drayver-rosta-kazahstanskoj-ekonomiki-novye-predpriyatiya-peredovye-tehnologii-i-sozдание-rabochih-mest>

### Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін басқару мәселелері

Б.Б. Мусатаев<sup>1</sup>, С.Ш. Мамбетова<sup>2</sup>

«Менеджмент» мамандығы бойынша 1 курс магистранты<sup>1</sup>,

Менеджмент кафедрасының доценті, э.ғ.к.<sup>2</sup>

bekz1980@gmail.com, sagynysh.2012@mail.ru

<sup>1,2</sup>Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті<sup>1,2</sup>

Түйіндеме: мақалада Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамуыды 2017 - 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы қарастырылған. Сонымен қатар, ауыл шаруашылығындағы еңбек өнімділігі индексі, ашаруашылығы өндірісінің өзге салалардан айырмашылығы мен ерекшелігі, оның тек өндіріс саласы ғана емес, сонымен қатар ел халқының басым көпшілігінің тіршілік ету, Қарағанды облысы бойынша ауылшаруашылығында көрсетілетін қызметтер динамикасы талданған. Қазақстанның агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына қысқаша шолу жасалып, сараланған.

Кілт сөздер: агроөнеркәсіп, ауылшаруашылық, агроөнеркәсіптік кешен, ауыл, орман және балық шаруашылығы өнімдері, экономика

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаевтың 2012 жылғы 14 желтоқсандағы «Қазақстан-2050» стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында айтылған мемлекеттік басқару жүйесіне заманауи басқару құралдары мен корпоративтік басқарудың қағидаттарын енгізу қажеттілігі туралы тапсырмасы. «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» 2010 жылғы 10 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Конституциясы 66-баптың 1) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі 2018 жылғы 12 шілдедегі № 423 Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекітті.

Елбасының 2018 жылғы 10 қаңтардағы «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру үшін агроөнеркәсіптік кешендегі (АӨК) еңбек өнімділігін және өңделген ауыл шаруашылығы өнімін 5 жыл ішінде 2017 жылмен салыстырғанда кемінде 2,5 есе ұлғайту, бұл бағдарламаның басты мақсаты болып табылды. Бұл бағдарламаны іске асыру үшін Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі жауап береді. Бағдарламаның мақсаттары: азық-түлік қауіпсіздігі; АӨК субъектілері үшін қаржыландырудың қол жетімділігін арттыру және АӨК субъектілері үшін салық салудың оңтайлы

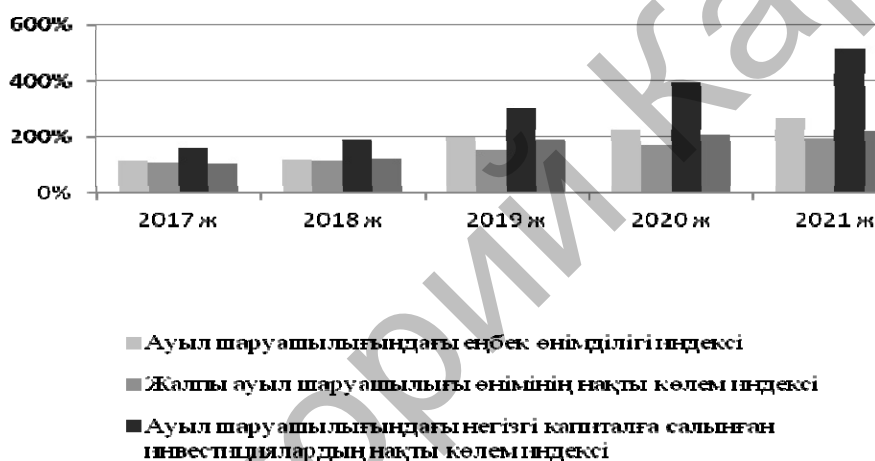
режимін қамтамасыз ету; жер пайдалану тиімділігін арттыру; су ресурстарын пайдалану тиімділігін арттыру; нарыққа шығу және экспортты дамыту; ауылшаруашылық ғылымының дамуын, технологиялар трансфертін және АӨК субъектілерінің құзыреттілік деңгейін қамтамасыз ету; Агроөнеркәсіптік кешенде техникалық жарактандыру және өндірісті интенсификациялау деңгейін жоғарылату; мемлекеттік қызметтер сапасын жақсарту. Бағдарламаны 2017-2021 жылдар аралығында іске асыру көзделген. Бағдарлама іске асқан жағдайда 2021 жылы мынадай көрсеткіштерге қол жеткізеді екенбіз:

1) Ауыл шаруашылығындағы еңбек өнімділігі индексі 2017 жылы – 112%, 2018 жылы – 118%, 2019 жылы – 196%, 2020 жылы – 228%, 2021 жылы – 267% болған;

2) Ауыл шаруашылығы өнімінің (көрсетілетін қызметтерінің) нақты көлем индексі 2017 жылы – 108%, 2018 жылы – 113%, 2019 жылы – 154,2%, 2020 жылы – 170,5%, 2021 жылы – 190,2% болған

3) Ауыл шаруашылығындағы негізгі капиталға салынған инвестициялардың нақты көлем индексі 2017 жылы – 159%, 2018 жылы – 185%, 2019 жылы – 304%, 2020 жылы – 395,3%, 2021 жылы – 516% болған;

4) Тамақ өнімдері өндірісіндегі негізгі капиталға салынған инвестициялардың нақты көлем индексі 2017 жылы – 102%, 2018 жылы – 122%, 2019 жылы – 185,2%, 2020 жылы – 204,5%, 2021 жылы – 221,9% анықталған (1 сурет).



1 сурет. Ауыл шаруашылығындағы еңбек өнімділігі индексі

Ескерту – ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

Жалпы, бұл мемлекеттік бағдарламаны 2017-2021 жылдары іске асыруға республикалық және жергілікті бюджеттерде көзделген жалпы шығыстар барлығы 2 774,6 млрд. теңгені (РБ – 1 740,1 млрд. теңге, ЖБ – 768,2 млрд. теңге, басқа көздер – 266,3 млрд. теңге) құрайды.

Ауыл шаруашылығында елдің жалпы ішкі өнімінің шамамен 5%-ы жасалады. 2015 жылы ауыл шаруашылығы өнімдерінің жалпы шығарылымы 3,3 трлн. теңгені, 2016 жылы 3,7 трлн. теңгені, 2017 жылы 4,1 трлн. теңгені құрады, бұл нақты мәнде 2015 жылдың деңгейінен 23,1%-ға төмен [1].

Ауылдық жерлердегі әлеуметтік және басқа инженерлік инфрақұрылым деңгейі өмір сүру деңгейіне сәйкес келмейді.

Ауылды дамыту мәселелерін шешу түрлі бағдарламалық құжаттарда қарастырылған, бірақ осы мақсаттарға жету үшін осы саланы іске асыру үшін күш салу қажет. Әлеуметтік төлемдерге қол жетімділіктің шектеулі болуына, маусымдықтың төмендігіне және жалақының төмендігіне байланысты білікті жұмысшылар аграрлық секторда жұмыс істемейді және жалақысы жоғары жұмыс орындарына ауысады.

Бұл білікті ауыл шаруашылығы мамандарының жетіспеушілігіне және олардың жетіспеушілігіне әкеледі. Сонымен қатар, көптеген ауылшаруашылық кәсіпорындары ауылдық жерлердегі әлеуметтік және тұрғын үй жағдайларын қолдауға көп қаражат салуға мәжбүр. Бұл ауылшаруашылық өнімдерінің өзіндік құнына әсер етеді және сол арқылы оның бәсекеге қабілеттілігін төмендетеді.

Осыған байланысты ауыл халқын дамытудың жалпы мәселелерін шешумен қатар, ауыл тұрғындарының өмір сүру деңгейінің жоғары деңгейін қамтамасыз ету үшін ауылдық жерлерде экономикалық өсу орталықтарын дамыту қажет.

Бірінші жартыжылдықта мал басының жалпы өнімі 962,2 млрд. теңгеден 1063,5 млрд. теңгеге дейін өсті. теңгені құрады, өсім 10,5% болды.

Соңғы жылдары мал шаруашылығы өнімдерін өндіруде оң өсім байқалады. Сиыр еті 477 мың тоннаны құрады, бұл ішкі тұтырудың 98% - ын, қой еті 150 мың тоннаны, шошқа еті 86 мың тоннаны қамтамасыз етеді. 2018 жылдың қорытындысы бойынша сиыр еті бойынша экспорт көлемі 19,9 мың тоннаны, қой еті 3 мың тоннаны, шошқа еті 400 тоннаны құрады. 5 жыл ішінде тұрақты тұтыну өсімі кезінде құс етін өндіру көлемі 40% - ға артып, 192 мың тоннаны құрады. Азық-түлік жұмыртқасы экспортының қарқыны артып келеді, өткен жылдың қорытындысы бойынша 680 млн. дана жұмыртқа экспортталды. Сүт өндіру көлемі 5,7 млн. тоннаны құрады.

Ірі қара малдың саны 7,2 млн. басқа дейін, қой 18,7 млн. басқа дейін, жылқы 2,6 млн. басқа дейін, құс 44,3 млн. басқа дейін өсті. Агроқұрылымдардағы ауыл шаруашылығы малдары мен құс басының өсуінің оң динамика сақталуда.

АӨК дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде Министрлік мал шаруашылығы салаларын дамытудың ұзақ мерзімді салалық бағдарламаларын қабылдап іске асыруда.

Етті мал шаруашылығын дамытудың ұзақ мерзімді бағдарламасы 10 жыл ішінде бордақылау алаңдары және ет комбинаттарымен кооперацияланып жұмыс істейтін етті мал шаруашылығы мен қой шаруашылығында 80 мың отбасылық фермерлік шаруашылықтарды құруды көздейді. Бағдарлама сиыр еті мен қой етінің экспорттық әлеуетін арттыруға бағытталған.

Сүтті мал шаруашылығының ұзақ мерзімді бағдарламасы сүт өнімдерінің импортын алмастыруға бағытталған. Жалпы алғанда, өнеркәсіптік және отбасылық үлгідегі сүт-тауар фермаларының санын арттыру есебінен қайта өңдеу қуаттылығын тиеу үшін сүт өндіру көлемін 1 млн. тоннаға ұлғайту жоспарлануда. Жылдам нәтижелерге қол жеткізу үшін өнеркәсіптік сүт-тауар фермаларын салу қарқынын арттыруды қамтамасыз ету қажет.

Құс шаруашылығын дамыту бағдарламасы құс етінің импортын алмастыру үшін жаңа өндірістік қуаттар құруды көздейді. Құс етін өндіру көлемін 3 еседен артық ұлғайту жоспарлануда.

Шошқа шаруашылығын дамыту бағдарламасы Қытай нарығына шошқа етін экспорттауды дамытуға бағытталған. Жалпы шошқа етін өндіру көлемін 2 есеге ұлғайту жоспарлануда.

Айта кету керек, 2019 жылы 683 отбасылық ферма 66,7 мың басқа несие алып, 42 мың бас аналық ірі қара мал әкелді. Сонымен қатар, 536 фермерлік шаруашылық 210 мың аналық қой сатып алуға қаржыландырылды.

Сүтті мал шаруашылығын дамыту бағдарламасы шеңберінде өнеркәсіптік және отбасылық үлгідегі сүт-тауар фермаларын салуды қаржыландыру жүзеге асырылады.

2018 жылы 7 өнеркәсіптік кешен мен 22 отбасылық ферма жаңғыртылып, іске қосылды.

100 нақты қадам Ұлт жоспары аясында, стратегиялық инвесторлар мен трансұлттық компанияларды қайта өңдеу секторына тарту бойынша жұмыстар жүргізілуде. Түркістан облысында түйе және бие сүтін қайта өңдеу бойынша «Golden Camel Group» ЖШС (Қытай), Павлодар облысында «Лакталис» ЖШС (Франция) жобалары іске қосылды.

Өңірлерде малды сою және бастапқы қайта өңдеу бойынша заманауи жоғары технологиялық кәсіпорындар құру, етті терең өңдеу технологияларын игеру жөніндегі жобалар іске асырылуда.

Ағымдағы жылы Алматы облысында қуаттылығы тәулігіне 100 бас ірі қара мал, 1500 бас ұсақ мал сою бойынша «Емпайр фуд» ЖШС-нің (Иран) ет өңдеу кешенінің құрылысы бойынша жоба іске қосылды.

Биылғы жылы Нұр-сұлтан қаласында қуаты жылына 5 мың тонна ет өндіретін ет-өңдеу кешенінің құрылысы бойынша «Ерейментау ақбас» ЖШС пайдалануға беру жоспарлануда.

Батыс Қазақстан облысында уақытша тоқтатылған Кроун батыс жобасына жаңа инвесторды тарту бойынша жұмыс жүргізілді. Ақорда компаниясы осы күзде іске қосу үшін осы жобаны сатып алуда.

Сондай-ақ, Гранд Фарм (ҚХР), Бауманн (Германия), Иналка/Кремониани (Италия) сияқты трансұлттық компанияларды ет өңдеу секторына тарту жұмыстары жүргізілуде.

Сонымен қатар, АҚШ-тың көпұлтты компаниялары өз қаражаты есебінен сиыр етін өндіруге арналған заманауи ет өңдеу кешенін салуды жоспарлап отыр.

Қазір бір топ американдық ғалымдар саланың қазіргі жағдайын қарап, АҚШ компаниялары үшін аналитикалық есептер дайындауда.

Дүниежүзілік банк пен Азия даму банкі ет саласын дамытуға қолдау көрсететін бағдарлама әзірлеуде. Қазіргі уақытта тиісті жол картасы әзірленуде.

Германияның Ауыл шаруашылығы министрлігі ағымдағы жылдың қазан айында қолданыстағы сүт фермаларына гранттар мен кенес беру бағдарламасын ұсынады [3].

Осыған орай, Қарағанды облысының ауыл шаруашылығы салаларындағы көрсетілетін қызметтер динамикасы төмендегі суретте көрсетілген (2 сурет)



2 сурет. Қарағанды облысы бойынша ауылшаруашылығында көрсетілетін қызметтер динамикасы

Ескерту – ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

2019 жылдың 12 айында Қарағанды облысындағы ауыл шаруашылығы, орман және балық шаруашылығы өнімдерінің (қызметтердің) жалпы көлемі 338 359,8 млн теңге құрады, бұл 2018 жылдың сәйкес кезеңінен 2,3%-ға жоғары.

Ауыл шаруашылығы, орман және балық шаруашылығы өнімдерінің (қызметтерінің) жалпы көлеміндегі ең үлкен үлес 59,1% құрады. Мал шаруашылығы өндірісі 2018 жылмен салыстырғанда 4% -ға артып, 1 979,8 млн. АҚШ долларын құрады.

Ағымдағы жылдың 12 айында мал мен құстың барлық түрлерінің тірі еті 143,4 мың тонна өндірді, бұл 2018 жылдың сәйкес кезеңінен 4,8% жоғары. Барлық мал және құс етінің етінің көп бөлігі шаруа қожалықтарында өндірілуі – 55,3%.

Мал мен құстың барлық түрлерінің ет өндіру құрылымындағы ең үлкен үлес сиыр етіне тиесілі – 47,4%. Қой мен ешкі еті – 16,1%, жылқы еті – 20,3%, шошқа еті – 9,2%, құс еті – 6,9%, түйе еті – 0,1% құрады.

Еттің ең көп көлемі Бұқар жырау ауданы – 15,8%, сондай-ақ, Қарқаралы және Шет аудандары – тиісінше 14,7% және 14,5%.

Сиыр сүтінің өндірісі 2018 жылмен салыстырғанда 3,7% өсіп, 482,7 мың тоннаны құрады. Сиыр сүтін негізгі өндірушілер фермалар болып табылады, олардың аймақтық көлемдегі үлесі 54,6% құрады.

Сиыр сүтінің ең көп мөлшерін Шет, Бұқар жырау және Қарқаралы аудандарының шаруашылықтары өндіреді. Олар аймақтық сүт өндірісінің 44,8% құрайды.

748 млн. дана тауық жұмыртқасы, бұл 2018 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 3% -ға көп. Ауылшаруашылық кәсіпорындары жұмыртқа өндіруде жетекші орынға ие, бұл 12 ай ішінде облыс көлемінің 91,7% құрады. Тауық жұмыртқаларының ең көп көлемін Бұқар жырау және Абай аудандарының ауыл шаруашылығы тауар өндірушілері өндірді – сәйкесінше 54,9% және 36,7% [2].

#### Кесте 1

Қарағанды облысының әлеуметтік-экономикалық дамуының (ауылшаруашылығы) негізгі көрсеткіштерінің серпіні

|   |          |          |          |           |           |
|---|----------|----------|----------|-----------|-----------|
| Ауыл шаруашылығы жалпы өнімінің (қызметінің) нақты көлемі индексі, алдыңғы жылға %-бен <sup>17)</sup> | 99,8     | 106,0    | 108,8    | 101,7     | 106,2     |
| одан:   |          |          |          |           |           |
| өсімдік шаруашылығының жалпы өнімі  |          |          |          |           |           |
| млн. теңге  | 73 936,8 | 84 875,7 | 95 517,2 | 106 183,4 | 121 853,9 |

|   |           |           |           |           |           |
|---|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| өсімдік шаруашылығының жалпы көлемінің нақты көлем индексі, алдыңғы жылға %-бен                             | 94,1      | 109,6     | 115,3     | 98,6      | 110,7     |
| мал шаруашылығының жалпы өнімі  |           |           |           |           |           |
| млн. теңге  | 104 879,1 | 111 812,2 | 133 103,3 | 144 285,9 | 155 131,9 |
| мал шаруашылығының жалпы көлемінің нақты көлем индексі, алдыңғы жылға %-бен                                 | 104,3     | 103,5     | 103,7     | 103,9     | 103,0     |
| Ауыл шаруашылық дақылдарының анықталған себінділері, мың га   | 1 030,3   | 994,7     | 1 070,8   | 1 123,0   | 1 148,5   |
| Ескерту - <a href="https://stat.gov.kz/region/256619/dynamic">https://stat.gov.kz/region/256619/dynamic</a> |           |           |           |           |           |

Сонымен бірге, Мемлекет басшысы шетелдік инвесторларды ауыл шаруашылығына тарту - кезек күттірмейтін мәселе екенін баса айтты. Келіссөздер жалғасуда және Қазақстан Үкіметі нақты нәтижелерге қол жеткізуі керек.

Ауылшаруашылық саласына шетелдік және ішкі инвестицияларды тарту үшін кәсіпкерлікті қолдау үшін тиісті жағдайлар жасалады: басым бағыттарды субсидиялау, жеңілдетілген несиелер мен лизинг, агроөнеркәсіптік кешен субъектілері үшін арнайы салық режимі.

2019 жылғы 28 қазанда Президент «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне агроөнеркәсіптік кешенді реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңға қол қойды. Агроөнеркәсіптік кешеннің міндеті еңбек өнімділігі мен өңделген өнім экспортын 2,5 есе арттыру болып табылады, бұл агроөнеркәсіптік кешенді дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында көрсетілген. Алайда, мемлекеттік бағдарламаны іске асыру үшін қолданыстағы заңнамаға осы заңға түзетулер енгізу қажет.

#### Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 12 шілдедегі № 423 қаулысы
2. <https://stat.gov.kz/region/256619/news/ESTAT342297>
3. <https://moa.gov.kz/post/467>

#### Влияние блокчейна на основу управления

А.С. Муканова<sup>1</sup>, М. Бекбулат<sup>2</sup>

<sup>1</sup>м.э.н., преподаватель кафедры Менеджмента

<sup>2</sup>студент 2-го курса по специальности «Государственное и местное управление»  
m.bekbulat@inbox.ru

<sup>1,2</sup>Карагандинский государственный университет имени Е. А. Букетова, г. Караганда

Аннотация: В этой обзорной статье, автор объясняет основы технологии «блокчейн» и ее некоторые ключевые концепты. Статья будет интересна людям, что всегда находятся в поисках нового, здесь описаны четыре конкретных приложения, которые выделяют технологию. Автор хочет доказать тот факт, что «блокчейн» готов быть хорошей заменой уже устаревшей банковской системе. Всеобъемлющая тема заключается в том, что все большее число ежедневных операций с участием денег, акции и ценных документов могут начать передаваться через распределенные сетевые регистры на основе цепочки блоков с криптографической защитой и с более улучшенным уровнем детализации.

Ключевые слова: экономика, блокчейн, криптовалюта, платежи, цифровые деньги, активы, инновация.

Мы живем в чудесном веке, где полеты в космос уже никого не удивляют, где один изобретатель-энтузиаст может построить целую корпорацию и начать выпускать электромашин.